

AALERUD GÅRD, DETALJREGULERING AV MASSEMOTTAK

KARTLEGGING AV NATURTYPER OG
KONSEKVENSVURDERING AV TILTAKET

14. JANUAR 2016

Rapport 2016:1

Utførende institusjon: Wergeland Krog Naturkart	Kontaktperson: Ola Wergeland Krog	
Oppdragsgiver: IN SITU AS LANDSKAPSARKITEKTER	Kontaktperson: Daniella Wennberg	Dato: 14. januar 2016
Referanse: Wergeland Krog, O.M. 2016. Aalerud gård, detaljregulering av masseemottak. Kartlegging av naturtyper og konsekvensvurdering av tiltaket. <i>Wergeland Krog Naturkart Rapport 2016-1: 12 s.</i>		
Referat: Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for IN SITU AS LANDSKAPSARKITEKTER ved Daniella Wennberg gjennomført en kartlegging av naturtyper og biomangfold på Aalerud gård i Ås kommune, Akershus fylke. Et massedeponi skal etableres på dyrket mark på gården Ålerud i Ås kommune, Akershus. Planområdet består i hovedsak av et større svakt dalformet jorde som heller mot nord. Den søndre og øvre delen av jordet er omgitt av skog mens den lavere delen avgrenses av veier og dyrket mark. En anleggsvei er prosjektert gjennom skogen mellom massedeponiet og Ålerudmyra i vest. Det er ikke rapportert om funn av naturtyper eller spesielle arter fra området fra før og det ble heller ikke gjort noen funn av spesiell interesse ved dette feltarbeidet. Det planlagte tiltaket vurderes til ikke å ha noen direkte negativ effekt for hensynskrevende eller sjeldne arter eller naturtyper. Det anbefales imidlertid at anleggsveien tilbakeføres til naturområde etter at prosjektet er avsluttet og at det settes i verk tiltak for å unngå økt tilførsel av næringsstoffer og/eller erosjonsmateriale til Kroerbekken som ligger innenfor influensområdet.		
Emneord: Ålerud gård Ås kommune Naturtypekartlegging Biomangfold Massedeponi		

INNHold

1	INNLEDNING	5
2	UTBYGGINGSPLANENE	6
3	METODE	7
4	BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET	8
4.1	Kulturminner.....	8
5	REGISTRERINGER	8
5.1	Kjente registreringer.....	8
5.2	Feltarbeid og nye registreringer.....	9
5.3	Viltområder.....	10
6	VURDERING AV TILTAKET	10
7	AVBØTENDE TILTAK	10
8	VURDERINGER I HENHOLD TIL UTREDNINGSKRAV I NATURMANGFOLDLOVEN	11
8.1	§8 (kunnskapsgrunnlaget)	11
8.2	§9 (føre-var-prinsippet)	11
8.3	§10 (økosystemtilnærming og samlet belastning).....	12
9	REFERANSER	12
9.1	Litteratur	12

1 INNLEDNING

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for IN SITU AS LANDSKAPSARKITEKTER ved Daniella Wennberg gjennomført en kartlegging av naturtyper og biomangfold på Aalerud gård i Ås kommune, Akershus fylke (figur 1). Kartleggingen inngår i en detaljregulering av en del av gården i forbindelse med planlegging av opprettelsen av et masseinntak på gården.

Planområdet består i hovedsak av et større område med dyrket mark samt noe skog i kanten mot vest og langs anleggsveien som er planlagt fra Ålerudmyra som ligger vest for planområdet.

Bevaring av naturmiljø og biologisk mangfold er både lokalt og globalt en stor utfordring. Mange arter viser en urovekkende bestandsnedgang og menneskelig påvirkning har i økende grad vært med på å bestemme denne negative utviklingen. De viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold er at leveområdene forandres som en følge av endret arealbruk samt at leveområdene stykkes opp (fragmenteres). Regjeringens miljøvernpolitikk forplikter Norge og sektormyndighetene til å forvalte biologisk mangfold slik at arter, som naturlig finnes i Norge, skal sikres i levedyktige bestander. Ved å kartlegge og forvalte arealene ut fra kunnskap om artenes forekomst og krav til leveområder, kan en i størst mulig grad sikre biomangfoldet. Utover det nasjonale regelverket, samt det moralske ansvaret for å sikre livsgrunnlaget til kommende generasjoner, har vi en rekke internasjonale avtaler som pålegger og forplikter Norge til å ta vare på det biologiske mangfoldet. Ås kommune er ansvarlig myndighet etter bestemmelsene, og planen er planlagt utført som en detaljregulering (jf. §12-3 PBL).

Kartleggingen vil danne en viktig del av grunnlaget for detaljreguleringen av området. Dette er i samsvar med generelle krav som Naturmangfoldloven stiller for å sikre at det biomangfoldet blir tatt vare på gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven inneholder flere viktige prinsipper, bl.a. om at "offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet" (§8).

Denne rapporten har som formål å tilfredsstille lovfestede krav til kunnskap om hvilke konsekvenser prosjektet vil ha for biomangfoldet.

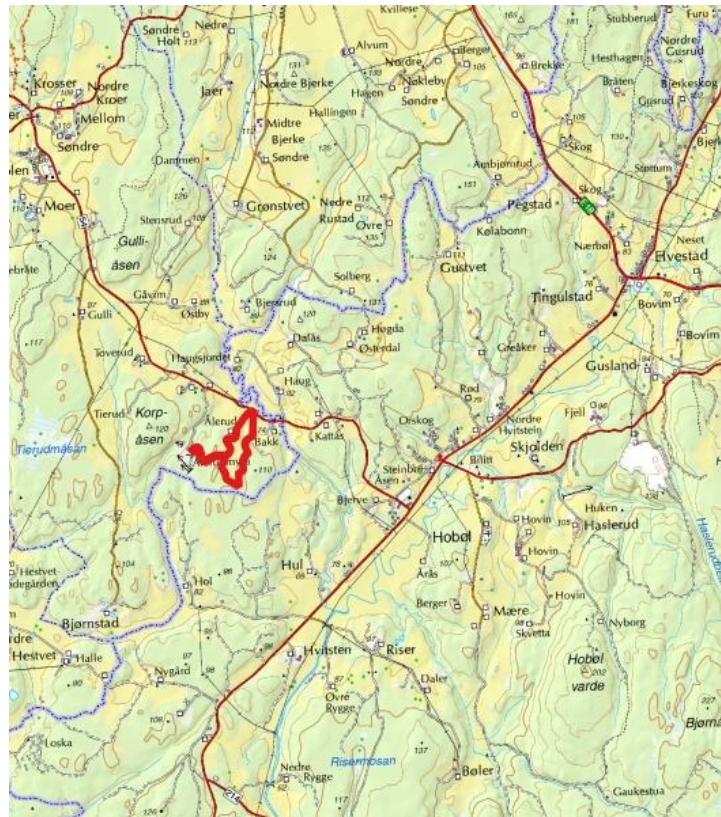

Fig. 1. Oversikt over planområdets beliggenhet i Ås kommune i Akershus, sør for veien mellom Hobøl og Kroer på grensen til Hobøl kommune i Østfold. Planområdet er markert med rød strek.

2 UTBYGGINGSPLANENE

Reguleringen omfatter en del av eiendommen Aalerud (gnr/bnr 89/1) og formålet med planarbeidet er å legge til rette for å gjennomføre en terrengoppfylling, med sikte på å redusere avrenningen fra jordbruksarealet til Kråkstadelva, samt å bedre arronderingen på det dyrkede arealet.

Status for området i kommuneplanens arealdel er i dag *Landbruk, natur og friluftsliv* (LNF). Det er innvilget dispensasjon fra arealformålet i kommuneplanens arealdel, for å regulere arealet til midlertidig masseinntak (Formannskapet i Ås den 20.8.2015).

Arealet som skal reguleres er dyrka mark i dagens situasjon, og skal ved ferdigstillelse av terrengoppfyllingen i sin helhet tilbakeføres til jordbruksformål. Arbeidene er knyttet opp til eksisterende anleggsarbeider ved Ålerudmyra skytebane, og oppfyllingen vil gjennomføres innenfor et avgrenset tidsrom.

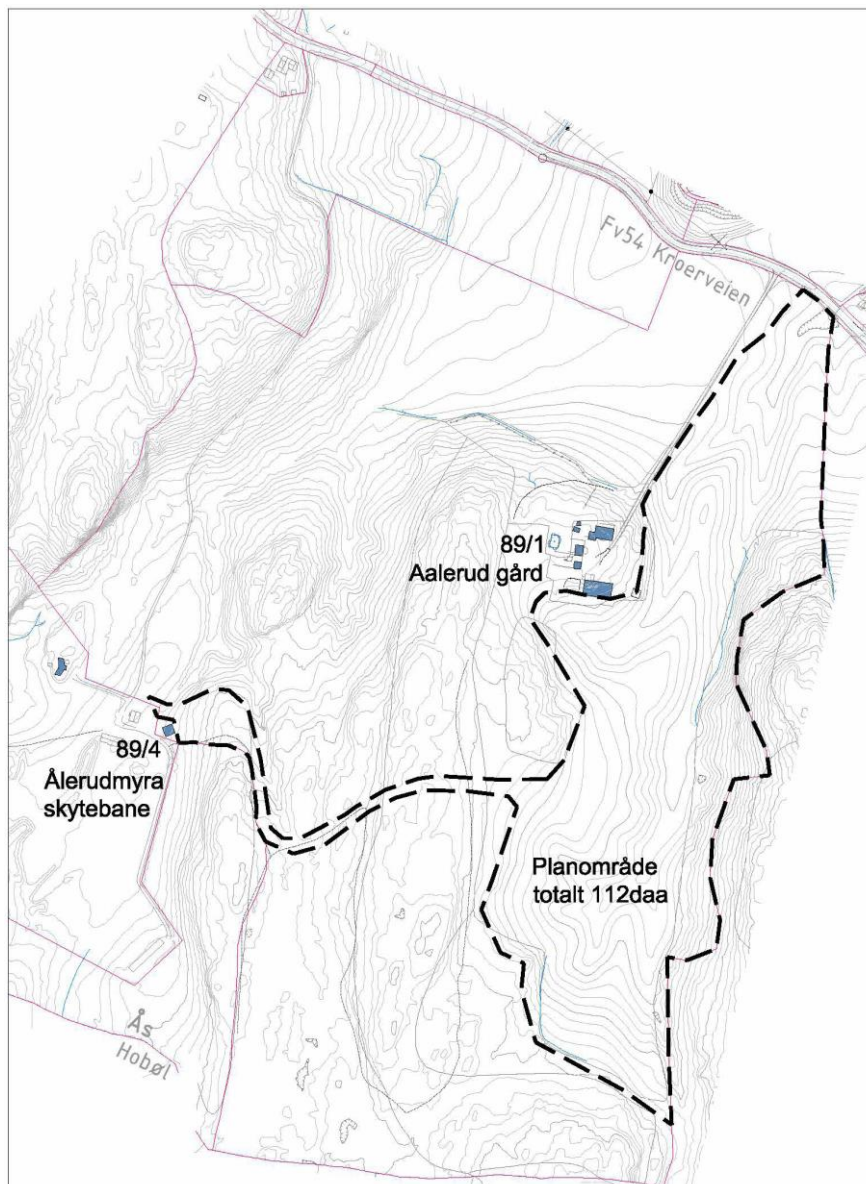

Fig. 2. Utkast til situasjonsplan.

Forslagsstiller er Aalerudmyra AS og planarbeidet vil utføres av In Situ AS landskapsarkitekter MNLA.

Totalt areal for planområdet er på 112daa. Det skal tilføres maksimalt 280.000m³ rene masser fra Aalerudmyra og andre prosjekter i nærområdet. Forslag til planavgrensning er vist i vedlagte kartutsnitt. Adkomst til planområdet vil være fra Ålerudmyra skytebane, langs anleggsvei som opparbeides mellom Aalerudmyra og det aktuelle jordet på Aalerud gård. Areal for anleggsvei inngår i planområdet.

Fig. 3 Planområdet består i hovedsak av dyrka mark. Fotografert nordover, gårdstunet sees midt på bildet øverst. Foto: Ola Wergeland Krog.

3 METODE

Metodikken for kartleggingen bygger hovedsakelig på følgende håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning:

- Viltkartlegging: DN-håndbok 11-1996, revidert internettversjon 2000 (Direktoratet for naturforvaltning 1996)
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave 2006, revidert 2007: 1-258 + vedlegg.

Andre viktige kilder som kartleggingen bygger på er «Norsk Rødliste 2015» (Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015), rapporten «Truete vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad & Moen (red.) 2001) samt rapporten «Norsk rødliste for naturtyper 2011» (Lindgaard og Henriksen (red.) 2011) og liste over fremmede arter i Norge – «svartelista» (Gederaas m.fl. 2012).

Innsamlingen av opplysninger om biologisk mangfold har foregått ved:

- Feltarbeid
- Litteraturgjennomgang
- Søk i offentlige databaser (Naturbase, Artskart mfl.)
- Studier av kart (N5/N50) og flyfoto
- Kontakt med fagfolk og enkeltpersoner med naturfaglig kunnskap om området

Kartleggingen av planområdet ble gjennomført ved en kombinasjon av innsamling av kjent kunnskap om området samt feltregistreringer.

De viktigste kilder for kunnskap om naturkvaliteter i et planområde er vanligvis å finne i DNS Naturbase (Direktoratet for naturforvaltning 2015) samt i Artsdatabankens nettjeneste Artskart (Artsdatabanken 2015).

4 BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET

Planområdet består av en stor del av dyrka mark på gården Ålerud. Jordet som planlegges utfyllt ligger i en nordlig helling fra ca. 95 moh. og ned til ca. 70 moh nederst mot Kroerbekken som området drenerer til. Totalt består planområdet av 112,5 daa hvorav ca. 82 daa er fulldyrka og det resterende arealet skog. Mesteparten av skogarealet er kantsonen omkring dyrkamarka samt traséen for den planlagte anleggsveien. Den går fra skytebanen på Ålegrudmyra i vest og over den nord-sørgående åsryggen som ligger rett under 100 moh. vest for jordet. Åsryggen er bevokst med furudominert barblandingskog. Helt vest i anleggsvei-traséen er skogen nylig avvirket og på Ålerudmyra pågår det storstilt anleggsvirksomhet.

Geologien i området består av granodioritt og tonalitt som er størkningsbergarter i Østfoldkomplekset som igjen er en del av det østnorske grunnfjellsområdet med harde bergarter. Vegetasjonstypen der det er stabilt vegetasjonsdekke er vesentlig barskog. Deler av kantsonen øst for jordet er stedvis hogd og stedvis tett produksjonsskog. Med unntak for at bekken/grøfta er lagt i rør over jordet, ble det ikke registrert noen tekniske installasjoner i planområdet.

4.1 Kulturminner

Basert på ØK samt Kulturminnesok.no er det ikke registrert hverken førreformatoriske eller nyere kulturminner (Sefrak) innenfor planområdet.

5 REGISTRERINGER

5.1 Kjente registreringer

Basert på søk i eksisterende databaser og naturfaglig litteratur er det ikke registrert noen forekomst av naturtyper, nøkkelbiotoper eller viltområder innenfor planområdet. Innenfor et uavgrenset influensområdet finner vi Kroerbekken BN00051901 (registrert i Naturbase som Kråkstadelva). Det planlagte massedeponiet vil ha avrenning til Kroerbekken.

I Artskart fra Artsdatabanken ligger det 20 registreringer på gården Ålerud men ingen av registreringene er kartfestet innenfor planområdet. Av de 20 registreringene er det kun registreringen av storsalamander (NT) som er nøyaktig kartfestet (koordinatpresisjon 2m). Dette er en dam rett vest for gårdstunet på Ålerud og utenfor planområdet og influensområdet. Videre er det gjort et funn av kadaver tatt av ulv med en koordinatpresisjon på 100m. De resterende observasjonene har oppgitt koordinatpresisjon på 200 m. Av disse igjen er det sannsynlig at småsalamander har blitt observert i den samme dammen der det er påvist stor salamander.

Av de kjente registreringene er det fire registrerte rødlistearter, ulv, åkerrikse, storsalamander og gulspurv. Storsalamanderobservasjonen er utenfor planområdet og influensområdet, ulveobservasjonen er tilfeldig, planområdet har heller ingen spesielle kvaliteter for gulspurv. Åkerrikse hekker derimot gjerne i eng eller åker og siden planområdet omfatter en stor andel dyrkbar mark på Ålerud så er det sannsynlig at denne observasjonen er gjort innenfor planområdet. Åkerrikse er kun hørt territoriehevdende her i 2009 og den ble dessuten funnet død senere samme sommer. Det er ikke sannsynlig at planområdet har noen spesielle kvaliteter for arten. Siden området dessuten skal

tilbakeføres som åker etter at massedeponiet er avsluttet så vil området igjen være egnet som hekkeområde for åkerrikse (på lik linje med andre åkre og enger på Østlandet).

5.2 Feltarbeid og nye registreringer

Befaringen ble gjennomført den 11. desember 2015. Været ved kartleggingen var klart og kaldt delvis skyet oppholdsvær og det var barmark.

Størstedelen av planområdet består av dyrket mark hvor det trolig også har blitt foretatt noe bakkeplanering. Bekken (trolig temporær) som renner gjennom planområdet er lagt i rør med unntak for helt øverst (sør) i planområdet, hvor den går åpen noen meter i kantsonen og danner her en liten temporær dam/bekkeutvidelse. Dammen vurderes som mindre viktig for artsmangfoldet da den er temporær og dessuten helt gjengrodd med gras (figur 4).

*Fig. 4. Temporær dam i temporær bekk / grøft i kantsonen helt øverst på østsiden av jordet.
Foto: Ola Wergeland Krog*

Den øvre delen av jordet har ligget brakk i minst ett år, uvisst av hvilken grunn. Skillet mellom brakkmark og åker sees tydelig på forsidebildet. Den nordvendte kantsonen på østsiden av jordet består av en noe rikere blandingskog med gråor og gran som dominerende arter samt innslag av bjørk, rogn og selje. Grana er stedvis hogd og enkelte store granstokker ligger igjen i hogstfeltet. Vegetasjonstypen er småbregneskog stedvis dominert av moser og stedvis dominert av en matte med døde barnåler.

Den planlagte tilførselsveien går gjennom en ca. 30 år gammel frørestillingshogst dominert av furu, gran og bjørk. Vegetasjonstypen er fattig til middels næringsrik blåbærskog (A4), relativt tettvokst med gran, furu og bjørk som dominerende treslag. Feltsjiktet domineres av blåbærlyng og moser, vesentlig etasjemose, sigdmoser samt torvmoser.

En gammel skogsvei / sti går gjennom området, trolig er dette den gamle ferdselsveien mellom Ålerud og Ålerudmyra (figur 5). Veien er mosebevokst og stedvis begrodd med vierkratt. Der anleggsvei-traséen ender ved Ålerudmyra er skogen snauhogd.

Det ble ikke påvist noen arter av interesse. Tidspunktet på året var ikke gunstig for å påvise arter, men naturtypen er triviell og det er lite sannsynlig at en kartlegging om sommeren ville ha avdekket spesielle artsforekomster som ville endre vurderingen av tiltakets konsekvens.

5.3 Viltområder

Det er ikke kjent at området har noen spesiell betydning for viltarter. Anleggsveien vil imidlertid dele skogen på åsryggen i to deler. Det kan trolig ikke påvises at dette vil ha noen målbar negativ innvirkning på artsmangfoldet, men siden fragmentering (oppstyking av leveområder) regnes som en av de største truslene mot artsmangfoldet globalt, anbefales det at anleggsveien fjernes etter at massedeponiet er avsluttet slik at arealet får gro igjen med stedlig vegetasjon.

Fig. 5. Planlagt anleggsvei går delvis langs en gammel ferdselsvei som ender opp ved Ålerudmyra. Foto: Ola Wergeland Krog

6 VURDERING AV TILTAKET

Slik planen for området foreligger pr i dag (kap. 2) er det ikke sannsynlig at tiltaket vil være direkte skadelig for sårbare eller hensynskrevende arter eller naturtyper innenfor planområdet. Anleggsveien fra Ålerudmyra vil imidlertid øke fragmenteringen av landskapet, noe som på sikt, og i et større perspektiv, vil være skadelig for artsmangfoldet, i dette tilfellet særlig for viltarter.

Kroerbekken ligger innenfor influensområdet og en trussel kan være at tiltaket kan medføre økt tilførsel av næringsrikt vann / vann med mye finpartikler til Kroerbekken.

7 AVBØTENDE TILTAK

For å redusere fragmenteringen av naturområder i relativt sterkt påvirkede landskap som her anbefales det at anleggsveien mellom Ålerudmyra og massedeponiet fjernes etter at massedeponiet er avsluttet (ref. kap. 5.3).

Avrenningen fra planområdet går i dag via ei grøft/ temporær bekk som i dag er lagt i rør. Denne rørledningen er i dag utsatt for setninger flere steder på jordet, noe som har resultert i punkterosjon (figur 6). Siden tiltaket kan medføre forurensing/erosjon fra bekkeløpet bør det settes i verk tiltak for å hindre dette. Dette kan bety å bytte ut dagens rørledning med en tilstrekkelig dimensjonert rørledning hvor det også tas høyde for klimaendringen som har ført til vesentlig mer sommernedbør på Østlandet samt kraftigere nedbør. Det bør dessuten vurderes om det kan være aktuelt med en fangdam for sedimenter i nedkant av planområdet.

8 VURDERINGER I HENHOLD TIL UTREDNINGSKRAV I NATURMANGFOLDLOVEN

8.1 §8 (kunnskapsgrunnlaget)

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

Kartleggingene har vært basert på standard metodikk for registrering og verdisetting. De har fanget opp både arters forekomst i området, utbredelsen og tilstanden til ulike naturtyper. Det har særlig blitt lagt vekt på forekomst av rødlistede arter og verdifulle naturtyper, med grunnlag i nasjonale oversikter over slike. Generelt vurderes kunnskapsgrunnlaget for planområdet som godt i forhold til vilt, naturtyper og rødlistearter.

Fig. 6. Ung blåbærskog med fuktige søkk med torvmoser dominerer planlagt trasé for anleggsveien fra Ålerudmyra. Foto: Ola Wergeland Krog

8.2 §9 (føre-var-prinsippet)

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

Siden kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt for området, vil behovet for bruk av føre-var-prinsippet være begrenset. Til en viss grad bør det anvendes i tilknytning til viltforekomster i

skogområdet mellom Ålerudmyra og Ålerud ved at anleggsveien fjernes og naturområdet tilbakeføres etter at massedeponiet er avsluttet. Det bør også settes i verk tiltak for å unngå at tiltaket kan medføre økt næringstilførsel eller tilførsel av finpartikler til Kroerbekken i tiltakets influensområde.

8.3 §10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

I sentrale strøk på Østlandet, med stor aktivitet, intensivt skogbruk og økende arealpress, er det spesielt viktig å prøve å unngå en videre fragmentering av landskapet. For dette tiltaket gjelder dette for skogområdet som blir delt over av anleggsveien mellom Ålerud og Ålerudmyra. I kapittel 7 (Avbøtende tiltak) foreslås det derfor å fjerne anleggsveien og tilbakeføre traséen til naturområde etter at massedeponiet avsluttes.

9 REFERANSER

9.1 Litteratur

Artsdatabanken 2016. *Artskart*. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for naturforvaltning, 1996. Viltkartlegging. *DN-håndbok 11* (revidert internettversjon i 2000). 1-60 + 4 vedlegg.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok 13*, 2. utgave 2007: 1-258 + vedlegg.

Direktoratet for naturforvaltning 2016. Naturbasen. Direktoratet for naturforvaltning. Database for arter og naturtyper. <http://kart.naturbase.no/>

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.